

Demjén, 2018. november 28-30.

A világ állati termék előállítása és a globális környezeti hatások – a húsmarhatenyésztés és a metánlábnyom-termelés paradoxona

Horn Péter

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

Jelenlegi helyzet

A világ egy főre eső éves állati termék fogyasztásának változása 50 év alatt*

	<i>Egy főre eső éves fogyasztás</i>	
	<i>1964-1965</i>	<i>2015</i>
Tej- és tejtermékek (kg)	74	83
Tojás (kg)**	4,6	8,9
Marhahús (kg)	10,0	10,1
Sertéshús (kg)	9,1	15,1
Kiskérődzők (kg)	1,8	2,4
Baromfi (kg)	3,2	14,1
Húsok összesen (kg)	24,1	41,7
Világ népesség (milliárd)	3,2	7,4

*FAO (2017)

** Mottet és Tempio (2016)

A lakosság napi energia és fehérje fogyasztása a jövedelem függvényében

	<i>Jövedelmi kategóriák</i>					
	<i>Alacsony</i>	<i>Közepes alsó</i>	<i>Közepes felső</i>	<i>Magas nem OECD</i>	<i>Magas OECD</i>	<i>Világ</i>
Országok száma	28	40	46	30	18	162
Lakosság (milliárd)	0,7	2,3	2,2	0,6	1,0	6,9
GDP (USD)	566	2.025	6.685	26.919	41.190	9.430
Városi lakos (%)	30	45	61	69	78	52
Összes energia (kcal/fő/nap)	2.287	2.597	2.896	2.987	3.363	2.847
Összes fehérje (nap/fő/g)	58	69	82	94	104	80
Állati fehérje (nap/fő/g)	13	24	37	59	62	32
Hús fehérje (nap/fő/g)	6	12	19	30	30	15

Sans, P. és Combris, P. (2015)

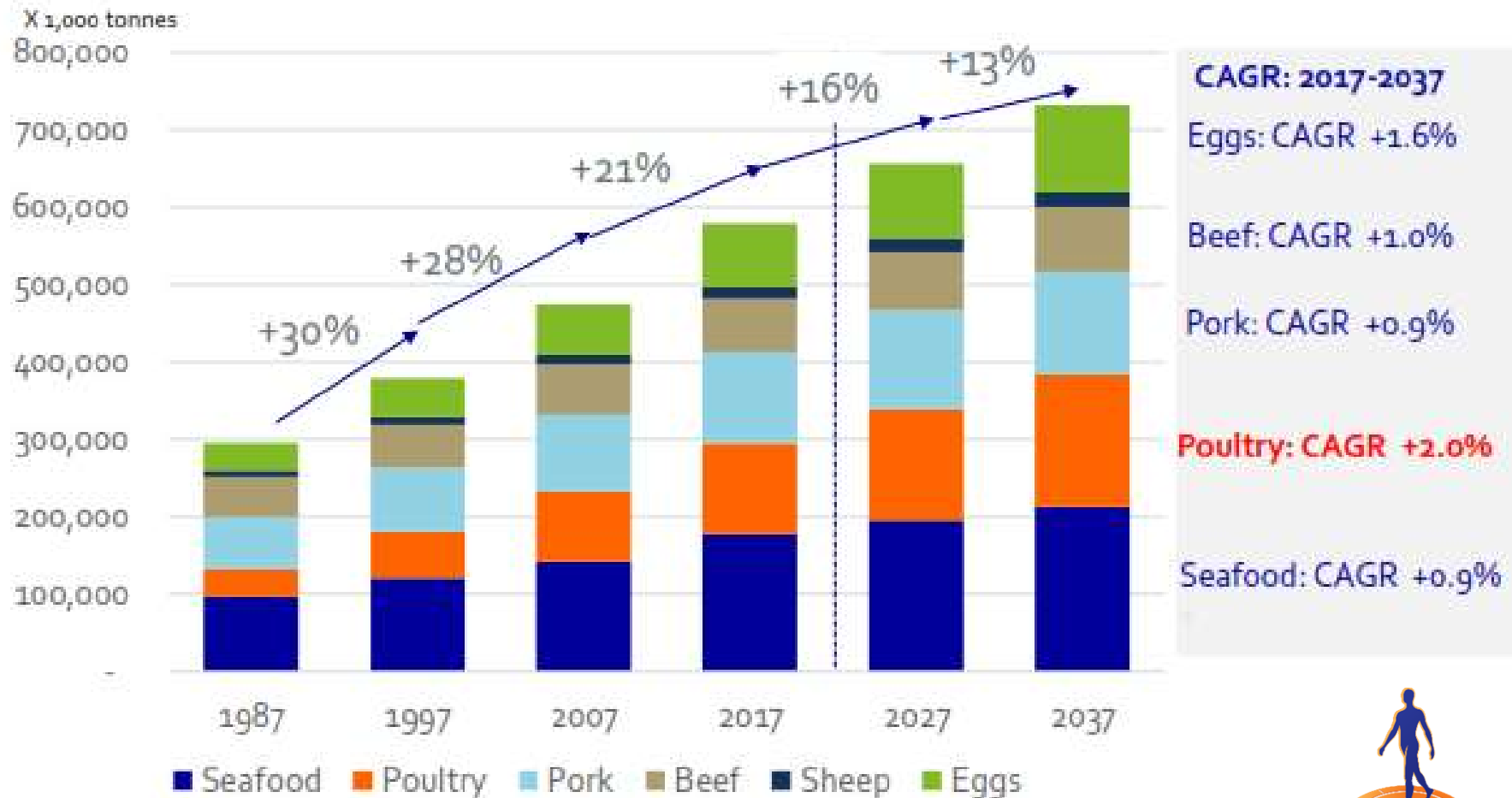
Az egy főre eső éves húsfogyasztás változása a világ különböző régióiban 1962-2009 között

<i>Régió</i>	<i>Évenkénti %-os változás</i>			<i>Fogyasztás kg/fő/év</i>	
	<i>1962- 1980</i>	<i>1981- 2000</i>	<i>2001- 2009</i>	<i>1962</i>	<i>2009</i>
Afrika	0,9	0,2	1,6	13,6	17,6
Kelet-Ázsia	11,2	6,5	1,9	5,3	57,3
Délkelet-Ázsia	1,6	4,2	5,0	8,3	26,5
Dél-Ázsia	1,2	2,2	4,7	4,5	7,1
Észak-Amerika-Óceánia	1,6	0,5	-0,2	92,0	117,0
Közép- és Dél-Amerika	1,2	2,1	1,5	34,7	70,2
Dél-Európa	10,7	1,6	-0,9	28,1	86,1
Nyugat- és Észak-Európa	1,5	0,1	-0,1	66,7	85,3
<i>Világ</i>	<i>1,6</i>	<i>1,8</i>	<i>1,0</i>	<i>21,7</i>	<i>41,5</i>

Allievi és mtsai adatai alapján (2015)

Az állati fehérje iránti kereslet világszerte 35%-kal nő az elkövetkező 20 évben

(Globális állati fehérje keresleti előrejelzések 2017-2037)

Source: Rabobank projections based on FAO, USDA and local statistics, 2018

(Mulder, 2018)

Rabobank

A különböző hústermelési ágazatok évi termelés
növekedése (%) 1960-2010 között és várható növekedése
2005-2050 között

	<i>Éves növekedés (%)</i> (1960-2010)	<i>Várható termelés növekedés (%)</i> 2050-ig (2005=100 %)
Baromfihús	5,0	121
Sertéshús	3,1	43
Marhahús	1,5	66
Kiskérődzők	1,7	92

Mottet és Tempio (2016)

Különböző háziállatfajok és hasznosítási irányok állati fehérjetermelő képessége és hatékonysága a termelés színvonalától függően

<i>Állattípus és élő súly¹⁾</i>	<i>Termelés per nap</i>	<i>Sz.a. fogyasztás kg/nap</i>	<i>Tömeg és koncentrált tak.arány (Sz.a. bázis)%</i>	<i>Ehető rész arány, termék ill. élőtömeg %</i>	<i>Ehető protein arány g/kg termékben</i>	<i>Ehető fehérje termelés g/nap</i>	<i>Ehető fehérje termelés g/kg testtömeg</i>
Tejelő tehén (650 kg)	10 kg*	12	90:10	95	34	323	0,7
	20 kg	16	75:25			646	1,0
	40 kg	25	50:50			1292	2,0
Húsmarha (350 kg)	500g**	6,5	95:5	50	190	48	0,14
	1000g	7,0	85:15			95	0,27
	1500g	7,5	70:30			143	0,41
Sertés (80 kg)	500g**	1,8	20:80	60	150	45	0,56
	700g	2,0	10:90			63	0,80
	1000g	2,2	0:100			81	1,00
Broiler (1,5 kg)	40g**	0,07	10:90	60	200	4,8	3,2
	60g	0,08	0:100			7,2	4,8
Tojótyúk (1,8 kg)	50%***	0,10	20:80	90	120	3,4	1,9
	70%	0,11	10:90			4,8	2,7
	90%	0,12	0:100			6,2	3,4

Az állattenyésztési ágazatok takarmánytermő terület lekötése világszinten (millió ha)

	<i>Feltétlen lelő</i>	<i>Jó lelő</i>	<i>Siló- takarmány</i>	<i>Cereáliák</i>	<i>Olajos növények</i>	<i>Egyéb takarmány</i>	<i>Összesen</i>
Szarvasmarha	500,6	547,1	59,4	73,1	61,5	125,1	1367,0
Kiskérődzők	782,5	160,4	9,5	1,6	2,9	19,5	976,3
Baromfi	-	-	-	92,5	16,4	2,5	111,4
Sertés	-	-	-	44,8	2,7	9,3	56,8
Összesen:	1283,1	707,5	68,9	212,1	83,5	130,4	2511,5

Mottet és mtsai 2016

Az USA tejtermelési rendszerének jellemzői 1944-ben és 2007-ben

	1944	2007
Fajták	54 % Jersey/Guernsey/Ayrshire	90 % Holstein
Tejtermelés, kg/év	46 % Holstein/Brown Swiss 2074	9193
Legfontosabb alaptakarmányok	Legelő, széna	Silókukorica, lucerna
Szárzatakarmányok	Abrak+konzentrátum	(siló) Komplett keverékek

Erőforrásigény és környezetterhelés 1 milliárd liter tej előállítása esetében 1944-ben és 2007-ben (USA)

(Capper és mtsai, 2009. J. Anim. Sci. 87. 6. 2160-2167)

	1944	2007
Összes tejtermelés (milliárd kg)	53,1	84,2
Állatállomány (n)		
Laktáló tehén (ezer)	414,8	93,6
Szárazonálló tehén (ezer)	67,4	15,2
Üsző (ezer)	429,2	90,3
Bika (ezer)	19,29	1,31
Növendék bika (ezer)	17,17	1,08
Összes (ezer)	948	202
Inputok		
Takarmánymennyiség (friss) kg x 10 ⁹	8,26	1,88
Termőföldlekötés, ha (ezer)	1,705	162
Víz, 1 x 10 ⁹	10,76	3,79
Kibocsájtás trágyában		
Trágyatömeg, friss, kg x 10⁹	7,86	1,91
Gáztermelés (üvegházhatás)		
CO₂ lábnyom (állat+CH₄ + N₂O egyenérték kg CO₂ x 10⁹)	3,66	1,35

Az USA lakosságának 84 mrd literes jelenlegi tejfogyasztásához ...

Mekkora takarmánytermő területre lenne szükség?

1944-es tejtermelési rendszerben **143** millió ha takarmánytermő terület szükséglettel kellene számolni.

2007-es tejtermelési rendszerben **13,6** millió ha takarmánytermő terület szükséges.

A húsmarha szektorra jellemző fő paraméterek az USA-ban 1977-ben és 2007-ben

<i>Jellemzők</i>	<i>1977</i>	<i>2007*</i>
Fő fajták	Angus, Hereford	Angus, Hereford és keresztezések
Borjak születési súlya (kg)	33	42
Élőtömeg vágáskor* (kg)	468	607
Életkor vágáskor (nap)	609	485
Vágott tömeg (kg)	274	351
Életnapra jutó tömeggyarapodás (kg)	0,75	1,08
Takarmányozási napok száma (nap)	164	183
Tejelő típusú állomány a feedlot-ban (%)	-	14
Selejt tehének (%)	25,7	18,5

*: A levágott állomány 17,3 millió tinó, 10,2 millió üsző, 2,5 millió tejelő típusú tehén, 3,2 millió hústípusú tehén, 554 ezer bika.

Erőforrásigény, trágyatermelés és üvegházhatású gázemisszió 1 mrd kg húsmarha előállításánál 1977-ben és 2007-ben az USA-ban

	1977	2007
Húsmarha- termelés (milliárd kg)	10,6	11,9
Állatállomány		
Alapanyag előállító állomány (tehén, üsző, választás előtti borjú, bikák) x 10 ³	9,106	6,243
Legelőn nevelt hízóalapanyag (x 10 ³)	2,896	1,767
Feedlot állomány (x 10 ³)	2,776	2,322
Selejt (x 10 ³)	941	523
Összes vágóállomány (x 10 ³)	3,656	2,831
Teljes állomány (x 10 ³)	14,778	10,332
Táplálékanyagigény		
Energiaigény MJ x 10 ⁶	251,090	230,898
Takarmányigény kg x 10 ⁶	72,883	59,320
Területlekötés ha x 10 ³	9,116	6,106
Vízigény liter x 10 ⁹	2,006	1,763
Foszforsavas energia BTU x 10 ⁹	9,996	9,139
Trágyatermelés		
Trágya kg x 10 ⁶	50,636	41,046
N kg x 10 ³	500,162	438,858
P kg x 10 ³	48,035	43,088
Üvegházhatású gáz emisszió		
CH ₄ kg x 10 ³	680,995	553,978
N ₂ O kg x 10 ³	9,157	8,153
C-lábnyom kg CO ₂ x 10 ⁶	21,445	17,945

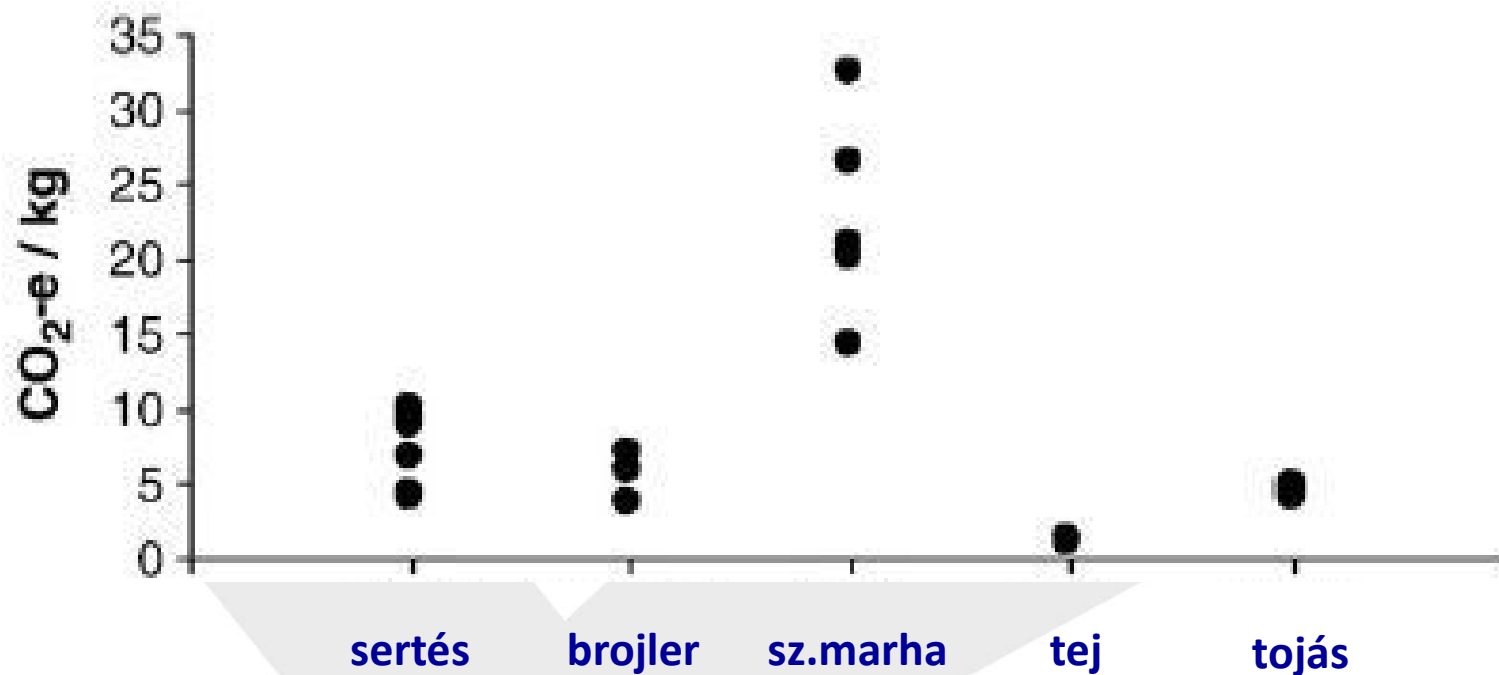
Relatív teljesítményváltozás az USA tej és húsmarha vertikumában

<i>Paraméterek</i>	<i>Változás %</i>	
	<i>Tejtermelés 1944 vs. 2007</i>	<i>Húsmarha-termelés 1977 vs. 2007</i>
Tejtermelés kg/év	+443	-
Napi súlygyarapodás	-	44
Energiaigény	-77	-8
Fehérjeigény	-71	-
Takarmány-mennyiség	-78	-18
Termőterületek	-91	-31
Vízigény	-65	-12
Nitrogénterhelés	-55	-13
Foszforterhelés	-71	-11
Trágyatermelés	-76	-19
Metán emisszió	-57	-19
N ₂ O emisszió	-45	-11
C-lábnyom	-64	-16

(Capper és mtsai. 2009, és Capper 2011 adatai alapján)

Egységnyi állati termékre eső globális felmelegedést okozó hatás

(CO₂ egyenérték/termék kg)

Különböző állattenyésztési ágazatokban egységnyi termékre eső környezeti terhelés csökkenése 20 év alatt

	<i>Környezeti terhelés csökkenése évente (%)</i>	<i>20 év alatt realizált csökkenés (%)</i>
Tojástermelés	1,3	25
Húscsirke	1,1	23
Sertéshús	0,8	15
Tejtermelés	0,8	16
Húsmarha	<0,05	<1
Juh (hús)	<0,05	<1

Klíímaváltozás és hatásai

A világ primerenergia-termelésének megoszlása 2014-ben, energiatípusok szerint*

(Forrás: British Petroleum, 2015)
(*a hagyományos biomassza nélkül)

kőszén	30,0 %
kőolaj	32,6 %
földgáz	23,7 %
atomenergia	4,4 %
víz	6,8 %
megújuló (víz nélkül)	2,5 %
primer energia összesen	100,0 %

Szarka, L. (2017)

Az antropogén eredetű a mező- és erdőgazdálkodáshoz köthető üvegházhatású gáztermelés

Mezőgazdasági termék előállítás:	10-12 % Gt/év	5,1-6,1 CO₂ ekv.
Erdőirtások, tarló, legelő égetés, mocsarak lecsapolása:	8-10 % Gt/év	3,5-7,8 CO₂ ekv.

(Lamboll és mtsai (2017))

Az üvegházhatású gázok csökkentését befolyásoló tényezők (1)

<i>Állattenyésztés</i>	<i>CO₂</i>	<i>CH₄</i>	<i>N₂O</i>
<i>a.) Optimális takarmány összetétel nagyteljesítményű kérődzők (pl. tehén)</i>	+	+	
<i>b.) Monogasztrikusoknál nagy termelőképesség optimális takarmány</i>	+	+	
<i>c.) Megfelelő trágyakezelés, fermentációs eljárások, stb.</i>		+	+
<i>d.)* Nagy termelőképességű fajtáknak egységnyi termékre vetítve sokkal kevesebb a trágyatermelése</i>		+	+

Climate Change 217 Agric Systems Elsevier

* Horn, 2005, 2016.

Az üvegházhatású gázok csökkentését befolyásoló tényezők (2)

<i>Legelőgazdálkodás</i>	<i>CO₂</i>	<i>CH₄</i>	<i>N₂O</i>
<i>a.) Kiváló fűfajták, optimális keverékek, lehetőleg mélyen gyökerezők, racionális tápanyag utánpótlás</i>	+	+	
<i>b.) Optimális állatsűrűség, állatfaj kombinációk, legelő management. Jó genetikai képességű állatok</i>	+	+	+
<i>c.) Legelőterületek periodikus égetésének optimalizálása</i>	+		
<i>d.) Erózióvédelem folyamatos borítottság</i>	+		

Climate Change 2017. Agric Systems. Elsevier

Az üvegházhatású gázok csökkentését befolyásoló tényezők (3)

<i>Növénytermesztés</i>	<i>CO₂</i>	<i>CH₄</i>	<i>N₂O</i>
<i>a.)</i> Nagyobb hozamú fajták, vetésforgók, talajtakaró növények, biotechnológiai módszerek	+	+	
<i>b.)</i> Talajok tápanyag tartalmának optimalizálása (N, P, K, stb. szervesanyag, humusz megőrzés)	+		+
<i>c.)</i> Precíziós szerves és műtrágyázás	+		+
<i>d.)</i> Természetes N kötés fokozása (pl. pillangósok)	+		+
<i>e.)</i> Minimum tillage technológiák	+		
<i>f.)</i> Vízgazdálkodás fejlesztése (öntözés, vízelvezetés, alagcsövezés)	+		+
<i>g.)</i> Növényi maradványok, melléktermékek visszahagyása a talaj szervesanyag tartalmának növelésére	+	+	
<i>h.)</i> Erózió (szél, víz) csökkentése, monitorozása	+		

Climate Change 2017. Agric Systems. Elsevier

Különböző színű húsmarhák hőreakciója és napi átlagos súlygyarapodása legelőn

<i>Fajta</i>	<i>Léghőmérséklet (°C) és páratartalom (%)</i>		<i>Bőrfelszín hőmérséklet* (°C)</i>	<i>Születési súly (kg)</i>	<i>Napi átlagos súlygyarapodás (g)</i>
Fekete angus (n=32)	34,4	45	48,2	27,0	876
	30,2	48	43,3		
Vörös angus (n=27)	34,4	45	44,4	27,5	992
	30,2	48	42,4		
Murray Grey (n=30)	34,4	45	40,2	28,1	1030
	30,2	48	39,2		
Szignifikancia			P<1 %	ns	ns

* 3 ismételt mérés minden állaton

Stefler és mtsai (2017)

Állattartási nagyrendszerek (Nardone és mtsai, 2010 nyomán)

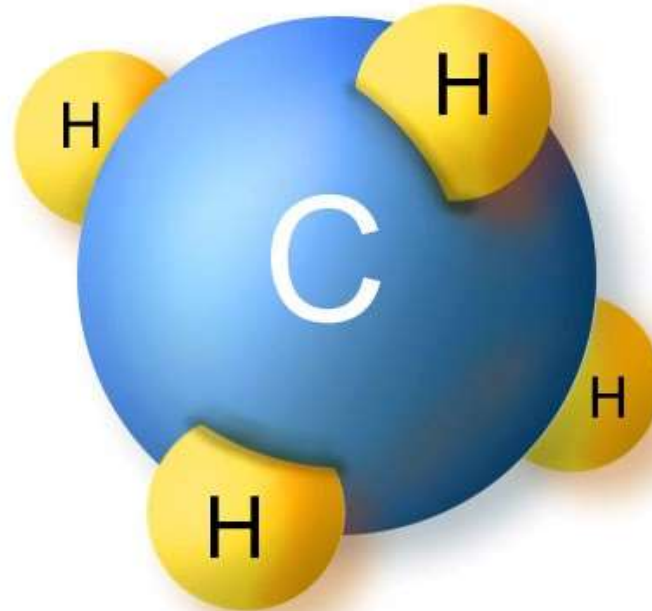
<i>Alaptípus</i>	<i>Terület, (milliárd ha)</i>	<i>Elhelyezkedés</i>	<i>Megközelítő részesezés a világtermelésből</i>
Extenzív legeltetési rendszer	3	Afrika, Ázsia, Ausztrália, részben Európa és Amerika egyes részei	Húsmarha 20% Kiskérődzők 30%
Vegyes növény- és takarmánytermesztő állattenyésztési rendszerek - természetes csapadéokra alapozott - öntözött területek	2,5	Európa, India, Dél-Amerika keleti része, Amerika, Afrika középső része, USA-Kanada határvidéke Közép-Európa kis része, D-K Ázsia, USA és Közép-Amerika egy része	Tej 90% Húsmarha+juh 70% Sertés és baromfi 25% Tojás 40%
Zömében zárt, koncentrált intenzív rendszerek, érdemi földterületek nélkül		USA déli és középső területe, Dél-Amerika, Európa, Kelet-Ázsia, Közel-Kelet	Baromfihús 70% Tojás 60% Sertéshús 55% Húsmarha 6%

Az állattenyésztési nagyrendszerek potenciális lehetőségei a klímaváltozás tükrében

<i>Rendszertípus</i>	<i>Biomassza termelés várható változása</i>	<i>Várható esélyek</i>
Extenzív legeltetési rendszerek	-50%	Afrika, Ausztrália, Közép-Amerika, Dél-Ázsia, Kína egyes részei a leginkább veszélyeztetettek
- Természetes csapadékra alapozott rendszerek	- > +	Nehezen előre jelezhető regionálisan is változó negatív és pozitív hatások is lehetnek
- Öntözött területek *Átfolyó vízkészletek	+++	Ahol átfolyó vízkészletekkel gazdálkodnak, nagyon kedvező prognózisok adhatók
*Talajvíz hasznosítás	+	Talajvíz hasznosítás már nehezedő feltételeket jelentenek
Intenzív zárt specializált tartási rendszerek		További előretörésük várható, elsősorban abrakfogyasztók, de kérődzők esetében is

[Silanikove (2000), Frank és mtsai (2003), West (2003), Nienaber és Hahn (2007), Nardone és mtsai (2010) és mások adatai felhasználásával] Horn (2013)

A metán paradoxon

Mezőgazdasági, erdészeti és más földhasználati okokra visszavezethető üvegházhatások (Mt. CO₂ emisszió/év)

<i>Megnevezés</i>	<i>1961</i>	<i>2000</i>	<i>2010</i>
Kérődzők emissziója (CH ₄)	1375	1863	2018
Trágya legelőn (N ₂ O)	386	682	764
Műtrágyák (N ₂ O)	67	521	683
Rizsföldföldek (CH ₄)	366	490	499
Trágyakezelési rendszerek (CH ₄ , N ₂ O)	284	348	353
Mg. termékek maradványai a földeken (N ₂ O)	66	129	151
Földekre kerülő tárgy (N ₂ O)	59	103	116
Összes	2604	4136	4586
Erdőirtások	-	4296	3374

(Lamboll és mtsai 2017, FAOSTAT)

A kísérletben résztvevő Angus állomány fontosabb paramétereit

<i>Paraméterek</i>	$\bar{X}$	<i>Min.</i>	<i>Max.</i>
Takarmány kg (sz.a./nap)	6,07	3,59	9,42
Metán (termelés/nap, g)	132,2	89,1	251,4
Testsúly (születéskor, kg)	34	19	50
Választáskori súly (kg)	242	110	355
Éves kori súly (kg)	370	172	592
Végsúly vágáskor (kg)	450	265	648
Karajfelület (cm ²)	62	35	96
Intramuszkuláris zsír (%)	4,1	1,5	8,1

Donoghue és mtsai (2017)

Angus húsmarhák metán termelése, és egyes értékmérők közötti korrelációk (n = 1046)

<i>Tulajdonságok</i>	<i>Takarmány- felvétel (sz.a.)</i>		<i>Metán- termelés*</i>	
	<i>r_p</i>	<i>r_g</i>	<i>r_p</i>	<i>r_g</i>
Tömeggyarapodások:				
választásig	0,71	0,84	0,53	0,84
éves kor	0,80	0,94	0,61	0,86
hizlalás végéig (600 nap)	0,79	0,95	0,56	0,79
karaj (cm ²)	0,42	0,55	0,28	0,40
intramuszkuláris zsír	0,20	0,38	0,15	0,0

* $h^2=0,30$

Donoghue és mtsai (2016)

A vadkérődő állatfajok (15. század előtt és jelenleg), valamint a tenyésztett állományok enterális CH₄ kibocsájtása az USA területén

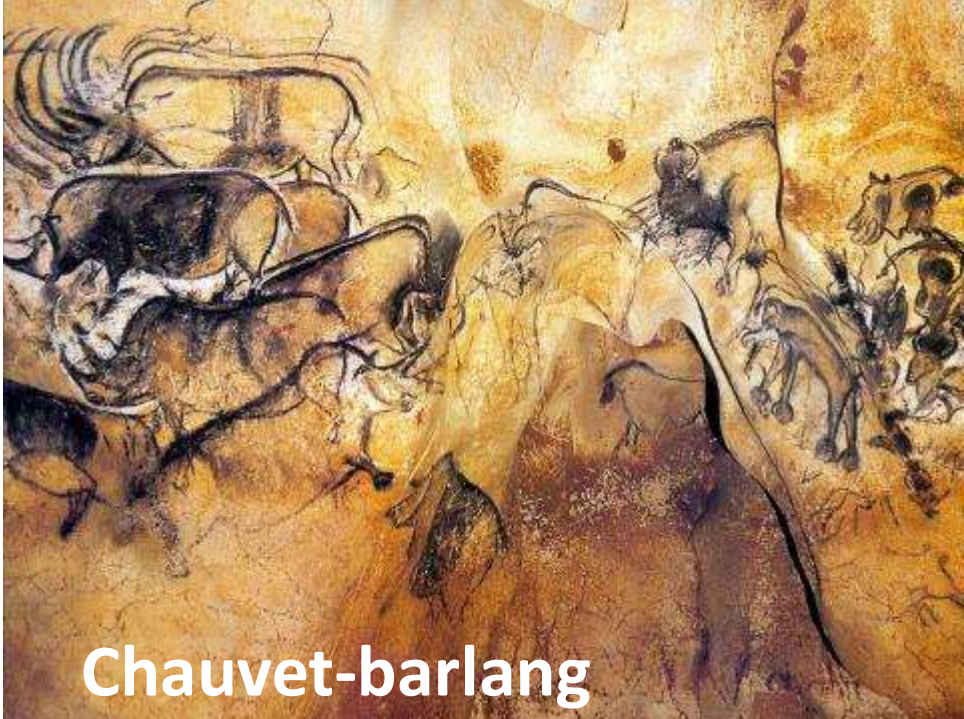
Állatfajok és időszakok	Állomány létszám (millió)	CH ₄ emisszió (Tg/év)	CO ₂ ekvivalens emisszió (Tg/év)
<u>Vadkérődők</u>			
Bölény*	50	4,89	102,7
Vapiti	10	0,32	6,6
Fehérfarkú szarvas	30	0,18	3,7
Öszvérszarvas	13	0,08	1,7
Összesen:		5,47	114,7
<u>Tenyésztett kérődők jelenleg</u>			
Húsmarha	64,8	4,74	99,6
Tejelő marha	13,8	1,58	33,2
Juh	5,7	0,05	1,0
Kecske	3,1	0,02	0,3
Összesen:		6,39	134,1

(Hristov, A.N. 2012)

* becslések középértéke

** a CH₄ emisszió CO₂-ra átszámított potenciális üvegházhatása (100 éves időszáv) (n) jelenlegi létszám

Chauvet-barlang

A jövő fejlődését befolyásoló néhány tényező

Az emberiség többlet-igénye 2030-ig a legfőbb növényi termékekből (búza, rizs, kukorica, szója)

	<i>Millió tonna</i>
Emberi többlet-fogyasztás Fejlődő országok (nagy népességnövekedés)	800
Döntően állati takarmány Gyorsan fejlődő országok (kis népességnövekedés)	900
Döntően energiatermelés Fejlett országok	1100

Jelenlegi össztermelés 2800 millió tonna,
(Nonhebel és Kastner, 2011)

Az USA-ban döntően GMO takarmányokat fogyasztó állatállomány 2000-2011 között

	<i>Létszám milliárd</i>	<i>Organikus %</i>
Brojler	94,68	0,33
Tojótyúk	3,72	1,97
Pulyka	2,73	0,20
Húsmarha	0,34	0,34
Tejelő tehén	0,03	2,78
Sertés	1,22	0,01
<i>Összesen:</i>	102,72	

A myostatin gén szerkesztett változatát hordozó szarvasmarha

Proudfoot et al. Transgenic Res. 2015, 24: 147-153.

Mesterséges „in vitro” hús?

A fejlesztés indokai:

- növekvő és gazdagodó népesség megnövekedett húsigénye
- urbanizált népesség erős növekedése, elszakadás a vidéki életmódtól, kultúrától
- állatvédelemi, állatjóléti filozófia és szemléletrendszer
- Az állati termék előállítás környezeti lábnyomának irreális mértékű túlértékelése

A legfontosabb néhány technikai, technológiai fékező tényező:

- a hús sokkal komplexebb „anyag”, mint az izomrost „kultúra” (myoblast)
- A sokmilliárdos szaporodási generáció számtalan mutációval jár, ami közül sok káros is lehet
- a táptalaj komplex és drága (szénhidrátok, lipidek, vitaminok, növekedési faktorok (IGF, stb.), hormonok (növekedési hormonok, inzulin, stb.)
- nagyméretű bioreaktorok, nagy és komplex ipari háttérrel, szükségesek

Davos World Economic Forum
Earth Biogenome Projekt (EBP) bejelentése és
indítása (2018. január 13.)

<u>Cél:</u>	a Föld 1,5 millió eucaryota élőlény – egysejtűek, gombák, növények és állatok – teljes genomjának feltérképezése
<u>Idő:</u>	10 év
<u>Kezdeményezők:</u>	Juan Carlos Castilla-Rubio milliárdos (Peru) Smithsonian Institution, Washington
<u>Legelső csatlakozók:</u>	Rockefeller Univ. (USA), Sanger Inst. (GB), Complete Genomics (Cal.), Oxford Nanophor (GB), Brazília, Peru, kínai genetikai intézetek
<u>Hasznosításból részesedés:</u>	Nagoya protocol szerint. (Érvényesség kezdet: 2014. 10.29.)

„A folyamatos aggódás amiatt, hogy helyesen táplálkozunk-e, valószínűleg többet árt egészségünknek, mint a koleszterin, a zsír, a koffein, a nikotin és a társasági alkoholfogyasztás együttevve.

Aki állandóan arra gondol, hogy beteg lehet, azzá is válik. Ez a NOCEBO effektus.”